

TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden määritelmä	4
Tavoitteet	4
Kehityskohdat	4
Toteutumisen seuranta	5
Liitteet	7
Muistilista koulun aikuiselle	7
Muistilista oppilaille	7
Huoneentaulu eriarvoisen kohtelun tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen	8
Tärkeitä termejä yhdenvertaisuudesta	10
Lähteet	12

Johdanto

Tasa-arvolaki velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman, jonka tarkoituksena on edistää ihmisten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista paikallisesti. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on turvata jokaisen kouluyhteisön jäsenen tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu koulun arjessa huomioiden henkilön ikä ja kehitys. (Tasa-arvolaki 5 §)

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan, ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin toteutumisen edistämiseksi sekä huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Yhdenvertaisuuslaki 6 §) Suunnitelmassa esitellään toimenpiteet ja rakenteet, joiden avulla pyritään lisäämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koulussa. Suunnitelma tarkistetaan ja päivitetään vuosittain.

Suomen perustuslaissa olevat tasa-arvolaki sekä yhdenvertaisuuslaki velvoittavat kouluja turvaamaan yhdenvertaisen kohtelun sekä edistämään tasa-arvoa ja ehkäisemään syrjivää toimintaa. Yhdenvertaisessa ja tasa-arvoisessa koulussa ei suvaita syrjintää kouluyhteisöön liittyvien lasten tai aikuisten sukupuoleen, ikään, alkuperään, uskonnon tai vakaumuksen, mielipiteen, alkuperän, seksuaalisen suuntautumisen, vammaisuuden tai muun terveydentilaan liittyvän asian sekä ominaisuuden perusteella. (Tasa-arvolaki, 5 §, Yhdenvertaisuuslaki 8 §)

Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys perustuu Suomen perustuslakiin ja ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Lain tarkoitus on ohjata kouluja luomaan rakenteita, jotka tukevat motivoivaa, tasa-arvoista ja turvallista opiskeluympäristöä sekä varmistaa, että koulussa on toimintaa, joka kehittää oppilaiden ja henkilökunnan ymmärrystä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä teemoista. (Yhdenvertaisuuslaki 6 §, Tasa-arvolaki 7§)

Tasa-arvoisessa sekä yhdenvertaisessa koulussa huomioidaan henkilöiden moninaisuus positiivisena voimavarana. Helsingin kaupungin opetussuunnitelman mukaan yhteisön kaikkia jäseniä kohdellaan ja kohdataan samanarvoisina, ymmärtäen, että samanarvoisuus ei tarkoita samanlaisuutta.

Koulussa tiedostetaan ja kiinnitetään huomiota näitä tavoitteita haastaviin asenteisiin ja toimiin, sillä syrjivät rakenteet ja asenteet ovat monesti vaikeasti havaittavissa tai tiedostamattomia. Yhdenvertaisuuden toteuttamisen saavuttamiseksi voidaan toteuttaa positiivista syrjintää sekä hyväksyttävää luokittelua ja ryhmittelyä, mitä tapahtuu esimerkiksi kouluympäristön ohjaus- ja opetustilanteista eri syistä. (Yhdenvertaisuuslaki 6§)

Toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia arvioidaan vuosittain toimintakertomuksen yhteydessä. Koulun johtokunta hyväksyy tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman osana koulun vuosittaista toimintasuunnitelmaa. Varsinainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivitys, mukaan lukien oppilaiden koulukohtaiset kyselyt tehdään vähintään kolmen vuoden välein.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden määritelmä

Tasa-arvon käsitteellä viitataan Suomen lainsäädännössä siihen, että jokainen ihminen on tasavertainen sukupuoleen katsomatta, eikä kehenkään kohdisteta sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää syrjintää.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja heitä kohdellaan tasa-arvoisesti riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnoistaan ja vakaumuksestaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. (Perustuslaki 6 §) Laissa sukupuoleen liittyvä tasa-arvon käsite sekä muihin mahdollisiin syrjinnän perusteisiin liittyvä yhdenvertaisuuden käsite ovat siis erillisiä.

Tavoitteet

Suunnitelman tavoitteena on tuoda näkyväksi tasa-arvoa edistäviä ja heikentäviä arjen rakenteita ja tarjota konkreettisia toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelmassa arvioidaan kriittisesti koulun tämän hetkistä yhdenvertaisuustyötä ja esitetään ehdotuksia sen kehittämiseen.

Yhdenvertaisuustyön tavoitteena on, että jokainen oppilas ja työntekijä voisi tuntea olonsa turvalliseksi kouluympäristössä ja uskaltaisi olla oma itsensä. Yhdessä sovittujen toimenpiteiden avulla oppilaat ja koulun henkilökunta sitoutuvat koulu yhteisönsä yhdenvertaisuuden kehittämiseen. Oppimisympäristöjen järjestämisen ja opetuksen sekä oppiaineiden tavoitteiden tarkoituksena on tukea yhdenvertaisuuden toteutumista ja varmistaa, että kaikilla oppilailta on samat mahdollisuudet koulutukseen, ammatilliseen kehitykseen sekä ihmisenä kasvuun. Yhdenvertaisuutta edistetään ja syrjintää ehkäistään tavoitteellisesti oppilaiden ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Taulukossa esitetään erilaisia ideoita ja tapahtumia, joiden kautta voidaan lähestyä ja kehittää yhdenvertaista kouluarkea. Yhdenvertaisuuden teemat näkyvät jatkuvasti laaja-alaisina (L2, L7) tavoitteina opetuksen arjessa.

Kehityskohdat

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta poimitaan lukuvuosittain kehityskohdat. Oppilaat osallistetaan mukaan prosessiin. Lukuvuonna 2022-23 poimittuja keskeisiä kehityskohteita yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi ovat esteettömyys ja rakenteellinen rasismi.

Esteettömyys: tilaratkaisuja suunniteltaessa huomioidaan esteettömyys ja se, että kaikkiin tiloihin on helppo päästä.

Rakenteellinen rasismi: koulun kulttuurin kehittämisessä tulee huomioida rasismin rakenteellinen ulottuvuus ja lisätä koulun oppilaiden ja henkilökunnan tietämystä ilmiöstä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosittaisen päivittämisen yhteydessä tarkastellaan kehittämiskohteiden toteutumista ja vaikutuksia.

Toteutumisen seuranta

Yhdenvertaisuuteen liittyvät toimenpiteet kirjataan koulun vuosikelloon, joka ohjaa koulun toimintaa lukuvuosittain. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma esitellään henkilökunnalle ja oppilaille ja päivitetään vuosittain. Päivittämisestä vastaa erikseen sovitut vastuuhenkilöt.

Osaamisen jakamisen tiimi vastaa Sujuva!-ohjelman koordinoimisesta ja kehittämisestä. Opettajat toteuttavat Sujuva!-ohjelmaa opetuksessaan sovitusti, koulun vuosikellon mukaan. Lisäksi Sujuva!:an liittyvien sisältöjen (esim. luokka interventiot ja -projektit) toteuttamisessa oppilaille ovat mukana oppilashuolto ja kouluvalmentaja.

Tavoite	Toteutus	Vastuu
Yhdenvertaisuuden lisääminen arjen rakenteiden kautta	<ul style="list-style-type: none">- Oppilaiden wc-tilat kaikille sukupuolille- Esteettömyys- Sujuva!-ohjelma tunne- ja sosiaalisia taitoja kehittävä ohjelma kaikille luokka-asteille	Rehtori, kohdevastaava, Osaamisen jakaminen -tiimi
Yhdenvertaisuuden tuominen näkyviin tapahtumien avulla	<ul style="list-style-type: none">- Yhdenvertaisuusviikko (Sujuva!)- Kulttuuriviikko, jonka aikana esitellään eri kieliä ja kulttuureita- Koulussa huomioidaan erilaiset kulttuuriset ja katsomukselliset juhla- ja merkkipäivät (esim. Saamelaisten kansallispäivä, Eid-juhla)	Osaamisen jakaminen -tiimi, kielten opettajat, katsomusaineiden opettajat
Yhdenvertaisuuskasvatus	<ul style="list-style-type: none">- Workshopit & koulutukset oppilaille, esim. Yhdessä ilman rasismia-workshopit 4-6.luokkalaisille (syyslukukausi 2022)- Työpajat sateenkaarevasta moninaisuudesta 6-9- luokkalaisille (kevätlukukausi 2023, helmi- & maaliskuu)	Luokkatasojen opettajat, kouluvalmentaja
Oppilaiden osallistaminen	<ul style="list-style-type: none">- Yläkoulun yhdenvertaisuus-ryhmä oppilaille- Oppilaiden osallistuminen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekoon- Yhdenvertaisuuskysely	Osallisuus-tiimi, yhdenvertaisuusvastaavat

Henkilökunnan osaamisen lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> - Workshopit & koulutukset henkilökunnalle - Teemojen näkyvyys henkilökunnan tiloissa (antirasismi- ja Työyhteisön pelisäännöt -julisteet) - Turvallisen tilan periaatteet - Yhdenvertaisuusvastaavat 	Rehtori, yhdenvertaisuusvastaavat ja -tiimi
------------------------------------	--	---

Esimerkkejä konkreettisesta toiminnasta esitetään yllä olevassa taulukossa. Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan ja toteutetaan yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Oppilaiden erilaiset lähtökohdat ja tarpeet huomioidaan opetuksessa ja koulun muussa arjessa. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi pedagogisen materiaalien sekä osaamisen jakamista (selkokielisyys, kielitietoisuus, eriyttäminen).

Yhdenvertaisuus-teemaisten koulutusten ja tilaisuuksien myötä kehitämme koulun toimintaa yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä vuosikelloa päivitetään näiden ideoiden ja toimintatapojen pohjalta.

Suutarinkylän peruskoulun tavoite on tunnistaa ja puuttua eriarvoiseen kohteluun. Tämän tavoitteen toteutumiseksi luodaan selkeät tunnistamisen ja puuttumisen ohjeet, jotka käydään läpi sekä oppilaiden, että henkilökunnan kanssa. Nämä ohjeet tulevat olemaan näkyvillä huoneentauluina koulun tiloissa. (Liite) Opettajan, koulun muun aikuisen, rehtorin ja esihenkilön tehtävä on puuttua eriarvoiseen kohteluun ja huolehtia, että tilannetta seurataan niin pitkään kuin on tarpeen.